

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN
HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE ONS JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:5

Onder redactie van Prof. Dr K. Schilder.

Medewerkers: Ds F. A. den Boeft, Helpman; Ds E. T. v. d. Born, Amersfoort; Prof. P. Deddens, Kampen; Ds D. van Dijk, Groningen; Ds J. Francke, Rotterdam; Prof. Dr S. Greijdanus, Kampen; Prof. B. Holwerda, Amersfoort; K. v. Huizen, Groningen; A. Janse, Breda; Dr P. Jasperse, Leiden; Ds B. Jongeling, Sappemeer; Ds H. Knoop, Rotterdam; Dr G. K. Schoep, Den Haag; A. Schilder, Den Haag; Ds J. Smelik, Apeldoorn; Dr H. Smilde, Groningen; D. Stroo, Bussum; Prof. Dr C. v. Til, Philadelphia, Pa, U.S.A.; Prof. C. Veenhof, Kampen; Ds G. Visé, Kampen; Ds F. de Vries, 's-Gravenhage; Ds D. K. Wielenga, Rotterdam; A. Zijlstra, Groningen.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan: Prof. Dr K. SCHILDER, Vloedijk 14, Kampen. Adm.-adres: Oosterbaan & Le Cointre N.V. — Goes.

Postrekening No. 406040 ten name van BUREAU „DE REFORMATIE” — GOES Telefoon 2424.

Abonnement: f 4.— per half jaar bij vooruitbetaling. Voor het Buitenland en Ned. Indië f 10.— per jaar. Advertentiën: 10 cent per mm. Losse nummers 20 cent.

INHOUD: Hoofdartikel: Milioenplan. — Bezwaarden over en onder de Synodocratie. III. — Uit de Schrift: Uitgestelde wanhoop vleit het hart. — Kerkelijk leven: Zelfstandig optreden in de politiek, IX; Theologische Hoogeschool: Onze meisjes en de Synodocratische; De zwarte lijst, III; Candidaats-examen. — Op en om 't kerkplein: Duur gekocht. — Populair Wetenschappelijke Schetsen: Om het hart der Reformatie, XVII. — Zending en Evangelisatie: Evangelisatie-congres. — Groninger Brieven. — Perschouw. — Kerknieuws.

HOOFDARTIKEL

Millioenplan.

Ondergetekenden, die één dezer dagen elkander ontmoetten, voelen zich gedrongen, zich tot het gereformeerde volk te richten met een advies betreffende een aangelegenheid, ten aanzien waarvan zij van onderscheiden kant naar hun oordeel gevraagd zijn.

Zij hebben het oog op de van de leiding der Anti-Revolutionaire Partij uitgaande actie voor het tweede „milioenplan”.

Op de herhaaldelijk hun gestelde vraag of zij kunnen adviseeren, aan de verwezenlijking van dit milioenplan door financiële bijdragen in de huidige situatie mede te werken, meenen zij ontkenend te moeten antwoorden.

Om misverstand te voorkomen verklaren zij, dat dit afwijzend advies niet de opzettelijke opwekking involveert, bestaand contact met de A. R. Partij thans te verbreken. Zij spreken hun blijdschap er over uit, dat onlangs aan het einde van een conferentie te Utrecht de stoot gegeven is tot de oprichting van een werkomité, dat de bij velen levende bezwaren tegen de leiding en het publieke optreden der A. R. Partij in studie nemen wil, teneinde langs dezen weg te komen tot een duidelijker situatie-teekening, die immers één der eerste voorwaarden is voor een principiele positiebepaling daartegenover.

Aan den anderen kant evenwel realiseren zij zich, dat de actie voor „het milioenplan” is ingezet, en wordt doorgevoerd, in een tijdstip, waarin ons christelijke leven in een ernstige crisis is geraakt. Hetgeen in de kerkelijke samenleving geschied is in de jaren 1944—1947 heeft, hoe men ook de dingen wendt of keert, de ernstigste gevolgen voor heel het christelijke leven. Want, gelijk de officieele stukken ten duidelijkste uitwijzen, de „vonnissen”, die van bepaalde kerkelijke vergaderingen in deze jaren zijn uitgegaan, hebben in hun consequenties bewust en openlijk zeer velen onzer uitgesloten uit het koninkrijk der hemelen. Hiermee is uitgesproken, dat zij in een christelijk samenlevingsverband juist in en om wat in principiele vragen hun actuele gehoorzaamheidsbetoon bleek, niet aanvaardbaar zijn. Daarnaast staat nu hun eigen overtuiging, dat hetgeen zij positief belijden en tegen kerkelijk machtsmisbruik gehandhaafd hebben, aan den principieelen arbeid ter voortgaande reformatie van ons christelijke leven over heel de linie ten grondslag moet gelegd worden, ook al wordt de opzettelijke bespreking ervan in partijverband herhaaldelijk nadrukkelijk afgesneden.

En dit niet alleen. Van onderscheiden zijde is — en naar de meening van ondergetekenden was dit geenszins ten onrechte — gewezen op duidelijke symptomen van principieelen achteruitgang, ja, van afval, die in de leiding der A. R. Partij aanwijsbaar zijn. Een handleiding, onlangs aan de A. R. Studieclubs ter zake van de „christelijke staatkunde” aangeboden, en door dr I.

A. Diepenhorst geschreven, is slechts één der symptomen van dezen principieelen teruggang. Voordat nu ten overstaan van de officieele partij-instanties deze en dergelijke, deels lang bekende, materiele bezwaren nader konden worden in formule gebracht, en een duidelijke beslissing kon worden afgedwongen ter opklaring van de situatie, wordt een actie ingezet ter verkrijging van een kapitaal, waarvan de aanwending, tenzij een volkomen duidelijke positie-wijziging zou verkregen zijn, straks ook de opgroeiende jeugd zou helpen prijsgeven aan een voorlichting, die voor zeer vele belijders van Gods waarheid naar onze belijdenschriften onaanvaardbaar is, en deze jeugd met ons zou incorporeren in een grootscheepsche organisatie en actie, welke van den tevoren door ons alleen als juist erkenden grondslag afgevoerd is.

Een gevaar, dat te meer urgent moet heeten, wanneer men bedenkt, dat ten aanzien van politieke, en sociale, en ook van deze fundeerende wetenschappelijke en universitaire samenwerking met andersdenkenden practijken bestaan, en wenschen blijken te leven, welke ten eenenmale beslissend zijn in hun afwijken van den status quo, waaronder wij na dr A. Kuyper's optreden hebben geleefd.

Hierom adviseeren ondergetekenden, in de huidige situatie zich te onthouden van ondersteuning van bedoeld milioenplan, zoolang niet op de hierboven slechts aangeduide en andere punten de noodige opheldering verkregen is.

F. A. DEN BOEFT.
E. TH. v. d. BORN.
R. H. BREMMER.
P. DEDDENS.
D. v. DIJK.
J. FRANCKE.
S. GREIJDANUS.
B. HOLWERDA.
H. KNOOP.
C. H. LINDEBOOM.
K. SCHILDER.
C. VEENHOF.
G. VISÉ.
J. A. VINK.
A. ZIJLSTRA.

Andere bladen worden vriendelijk verzocht, deze verklaring over te nemen.

Bezwaarden over en onder de Synodocratie.

Van 1902 af tot September 1944 heeft de oude Wachter geleefd en gewerkt. Meermalen was het ongetwijfeld het meest gelezen kerkelijk orgaan. Steeds koerste het — al geschiedde dit nu eens met grooter dan weer met geringer stuurmanskunst — in dezelfde richting. Na het heengaan van den soldaten Bos kwam de redacteurstaf in de handen van den vromen en geleerden Doekes. Zoals vanzelf sprak, verscheen hij, evenals Ds Bos-van-na-1902, nooit op een Generale Synode. En eindelijk, als laatste, nam Ds Rietberg plaats in den redacteursstoel van den voor-oorlogischen Wachter.

Hoe de houding van „De Wachter” was in den aanvang van de kerkelijke crisis van de laatste tien jaren is bekend. Ds Rietberg voerde vlot zijn pen. Nimmer boog hij toen den nek onder Kuypersaansche heerschappij van-wat-voor-soort-ook. En naast hem werkte Ds Feenstra. Had hij niet als een der eersten den reformatorischen kijk op doop en verbond gepropageerd?

Maar nu is „De Wachter” „vrijgemaakt”!

En zéer, zéer velen van de Wachter-mannen eveneens. Was na jarenlang geconcentreerd Wachter-onderwijs iets anders te verwachten?

Wat nu?

Ja, er is een gereïncarneerde „Bazuin”. Daar schrijven ook allemaal „School”-mensen in. Maar noch Ds Rietberg, noch Ds Feenstra zitten in de redactie en ze hooren ook niet tot de medewerkers.

Niet gevraagd?

Geweigerd?

Hoe dit ook zij — het hoeft niet te verwonderen, dat de oude redacteuren van „De Wachter” niet op „De Bazuin” mogen of willen of kunnen blazen. Zeker, „De Bazuin” wil „liefde” voor de „school” onder de broeders opwekken. Ze doet daartoe trouw haar best. Maar als men een paar nummers gelezen heeft, merkt men het heel goed: het lukt niet erg, er zit geen „vuur” in. Het blad is een tikje zeurig en ook een beetje „would-be”. Van spontaneïteit is geen sprake. Het vóókt niet!

Nu is dat „De Bazuin”-mannen niet kwalijk te nemen. Ik geloof dat ze wel beter willen, maar dat ze niet anders kunnen en mógen! Men voelt dat zoo aan, als men let op het comité dat in hun buurt werd opgericht tot steunverleening aan de nieuwe Theologische Hoogeschool in Kampen.

Wonderlijk is dat eigenlijk! Ja, vroeger was er ook wel zoo iets. Maar ja, toen waren er een massa mensen — men zegt: zelfs onder de Curatoren! — die de School liever vandaag dan morgen wilden ophffen.¹⁾ Zou dat nu misschien nóg zoo zijn? Ja, het is wonderlijk! Natuurlijk moesten de met moederlijke liefde bezield en vaderlijk krachtig beschermende curatoren (dat woord wil immers, overgezet zijnde, zeggen: verzorgers) de School zóó steunen, dat van zoo'n „extra steun” geen sprake hoefde te zijn. Ik geloof, dat, als ik curator was, ik me een beetje in mijn wiek geschoten zou voelen, als ik van zoo'n comité hoorde. Maar goed: het comité is opgericht en het heeft zich bij de Curatoren aangediend. Men heeft natuurlijk vriendelijk met elkaar gesproken, bedoelingen gewaardeerd, liefde geprezen, enz. Maar toch, — een kind merkt het — héélemaal boterde het niet. Na „indringende en langdurige” besprekingen heeft namelijk het Curatorium het volgende besluit genomen:

„Het Curatorium der Theologische Hoogeschool heeft met belangstelling kennis genomen van het initiatief der broeders van het bovenvermeld Comité, is zeer gevoelig voor de blijken van hun liefde voor de Hoogeschool, beveelt hun aan ernstig rekening te houden met de bezwaren, die in de curatorenvergadering met de comitésleden werden besproken, en zou gaarne zien, dat de broeders zich bij hun arbeid beperken tot zakelijke doeleinden, als de vermeerdering van het aantal studenten, eventueel de financiering van hun studie, het steun verlenen aan „De Bazuin”, enz.”.

Als men dit stukske overleest voelt men onmiddellijk: hier wringt wat. Dit is niet spontaan, niet enthousiast. Dit komt niet lijnrecht uit den grond van het hart. Er waren „bezwaren” bij de curatoren tegen de voorgenomen steunplannen. En de broeders hebben de boodschap meegekregen daar „ernstig” rekening mee te houden. Men zou bijna, ondeugend, willen vragen: zouden die mannenbroeders het gewaagd hebben om nu, nu dat gevaar — met vele andere — voorgoed bezworen scheen, tóch nog weer

¹⁾ Er zijn steeds mannen geweest, aldus Ds Bos, die er „op uit waren, om de Theol. School te verzwakken”..... „Dat is een feit. Weten wij uit de geschiedenis der opleiding sedert 1886 tot en na 1892 daarvan niet genoeg? Was het niet altijd door het streven van die mannen, om de Theol. School weg te krijgen?” De Wachter van 6 Febr. 1906.